

Iš keturias dienas trukusio turistinio – istorinio žygio pėsčiomis, skirto Kalniškės mūšio 70–mečiui paminėti, sugrįžo Kalvarijos savivaldybės moksleiviai. Žygyje dalyvavo Jungėnų pagrindinės mokyklos Istorikų būrelio, Sangrūdų gimnazijos Kraštotyros būrelio nariai bei keletas Kalvarijos gimnazijos moksleivių, neabejingų savo ir aplinkinių rajonų istorijai.

Vedini savo mokytojų Vilijos Savčenkienės bei Vytauto Sveikatos, moksleiviai turėjo įsimintiną galimybę ne tik susipažinti su svarbiausiais Kalvarijos ir Lazdijų rajono lankytiniais objektais, bet ir savo akimis pamatyti tikrus svarbiausių mūsų valstybės istorinių laikotarpių liudininkus nuo piliakalnių iki II Pasaulinį karą menančių karinių įrenginių, prisiliesti prie Bažnyčios istorijos bei pajusti partizaninio karo sunkumus.

Žygį moksleiviai pradėjo nuo svarbiausio objekto, kurį buvo užsibrėžę aplankyti – Kalniškės mūšio vietos. Čia 1945 m. gegužės 16 d. vyko pats nuožmiausias, didžiausias Lietuvos partizanų mūšis su reguliaria sovietų kariuomene. Jo metu žuvo 44 Lietuvos partizanai. Miške, prie memorialo įkūrę savo palapinių miestelį, moksleiviai rinkosi ant kalnelio pasiklausyti tų įvykių liudininkės - partizanų ryšininkės Aldonos Vilutienės prisiminimo. Tuo metu pati buvusi panašaus amžiaus, kaip susirinkę moksleiviai, ir vos už keleto kilometrų gyvenusi Aldona Vilutienė puikiai prisiminė iš savo artimųjų girdėtą pasakojimą apie čia žuvusius jų kaimynus, gimines bei draugus. Apie 100–120 partizanų, daugiausia jauni aplinkinių kaimų vyrai, vadovaujami Jono Neifaltos-Lakūno, kovėsi apsupti kelis kartus gausesnių NKVD kariuomenės pajėgų, nors daug jų žuvo, kitiems pavyko iš apsupties išsiveržti. A. Vilutienė prisiminė, kad tos

dienos, kai eidama į mokyklą Krosnos miestelyje išvydo ant grindinio suguldytus išniekintus partizanų palaikus, iš atminties negalėjo ištrinti net jos pačios patirtos kančios lageriuose. „Tądien mokykloje neįvyko nė viena pamoka, nes verkėme visi – ir mokytojai, ir mokiniai,“ - pasakojo partizanų ryšininkė, kurios „pirmoji pažintis“ su partizanine kova galbūt ir nulėmė tai, jog keletą metų ji aktyviai padėjo partizanams, iki tol, kol ją pačią suėmė ir išvežė į Sibiro lagerius. Moksleiviai susidomėję klausėsi pasakojimo apie jos pačios, kaip ryšininkės veiklą, apie kitas šio krašto partizanų kovas.

Kitą dieną moksleiviai traukė į Lazdijus, kur lankė šio miesto kultūros objektus bei hipodromą. Trečiąją dieną atvykę į Rudaminą, vaikai ne tik aplankė Švč. Trejybės bažnyčios požemius, bet ir išgirdo daug įsimintinų istorijų. Su šios bažnyčios istorija susiję daug mūsų valstybei reikšmingų asmenybių. Vikaras Jurgis Dailidė šioje bažnyčioje perskaitė 1863 m. sukilėlių manifestą, todėl buvo areštuotas ir nuteistas mirti. Mokytoja V.Savčenkienė papasakojo vaikams apie čia tarnavusį kunigą, vieną žymiausių XX a. pokario disidentų ir kovotojų už tikinčiųjų teises – Juozą Zdebskį Keletą kartų kalintas, nuolat KGB persekiojamas kunigas aktyviai dirbo ne tik Lietuvoje, bet lankė ir tremtinius Sibire bei kitose Rusijos vietose. Nepalaužtas saugumiečių, 1986 m. J.Zdebskis žuvo keistoje avarijoje, kai į jo automobilį įsirėžė pienovežis.

Pakeliui žygiuodami į Aštriąją Kirsną moksleiviai užkopė ant vieno žymiausių Užnemunės jotvingių paminklų – įspūdingo Rudaminos piliakalnio, kur mokytojas V. Sveikata papasakojo piliakalnio legendą – anot istorikų ant piliakalnio stovėjo kunigaikščio Ringaudo pilis (pastatyta 1240 m.), kurioje karaliumi buvo vainikuotas Mindaugas. Pilis sunaikinta kryžiuočių 1381 m., kai šturmui buvo panaudotos paraku šaudančios bombardos.

Pakeliui namo aplankyti keli sovietinės kariuomenės dar prieš Antrąjį Pasaulinį karą pastatyti gynybiniai įrenginiai – dotai. Smagiai pastovyklavę, nužygiavę ne vieną dešimtį kilometrų namo, nors ir pavargę, tačiau kupini įspūdžių moksleiviai birželio 19-ąją grįžo namo ir atsisveikindami mokytojų klausė: „Kur keliausime kitąmet?“

Jau kelerius metus moksleivius į turistinius–istorinius žygius pėsčiomis vedanti mokytoja Vilija Savčenkienė apgailestauja, kad į tokias prasmingas gyvos istorijos pamokas nenori jungtis kitos mokyklos. „Stengiamės maršrutą organizuoti taip, kad vaikams kelionė būtų ne tik įdomi, bet ir prasminga, kad jie pagilintų savo istorijos žinias ir jaustųsi atlikę kažką reikšmingo, - sakė V.Savčenkienė. – Štai pora metų, minėdami 150-ąsias 1863-1864 metų sukilimo metines bei knygnešystės pradžios jubiliejų, žygiavome knygnešių takais, prie mūsų komandos buvo prisijungę ir moksleiviai iš Punsko. Moksleiviai turėjo išskirtines galimybes pajusti to laikmečio dvasią, pabendrauti su knygnešių vaikaičiais, be to daugelis jų iš žygio parnešė po akmenėlį,

kurie buvo sudėti į paminklą knygnešiams Kalvarijoje. Tokio dalyko, manau, jie nepamirš visą gyvenimą ir savo vaikams padės pažinti šias vietas. Tokie žygiai ne tik stiprina vaikų ištvermę ir ugdo savarankiškumą, moko juos veikti komandoje, sustiprina pasitikėjimą savo jėgomis, bet svarbiausia – skatina domėtis savo krašto istorija ir būti pilietiškais."

Kitais metais mokytoja planuoja žygį į Vilkaviškio kraštą, kur aplankys Vinco Kudirkos klėtelę, rašytojų Vinco Pietario ir Antano Kriščiukaičio-Aišbės gimtines, taip pat knygnešio Juozo Rimšos ir jo brolio, dailininko, skulptoriaus, „Vargo mokyklos" autoriaus Petro Rimšos tėviškes ir vietas, susijusias su Lietuvos laisvės kovomis.

Už šiemetinį žygį turistai dėkoja Lazdijų rajono Būdviečio seniūnui Arūnui Kundrotui, Lazdijų rajono sporto centro direktoriui Dariui Liaukevičiui, pavaduotojai Daivai Pacukonytei ir Labdaros ir paramos fondo „Sūduvos ateitis" direktorei Birutei Kažemėkaitei.

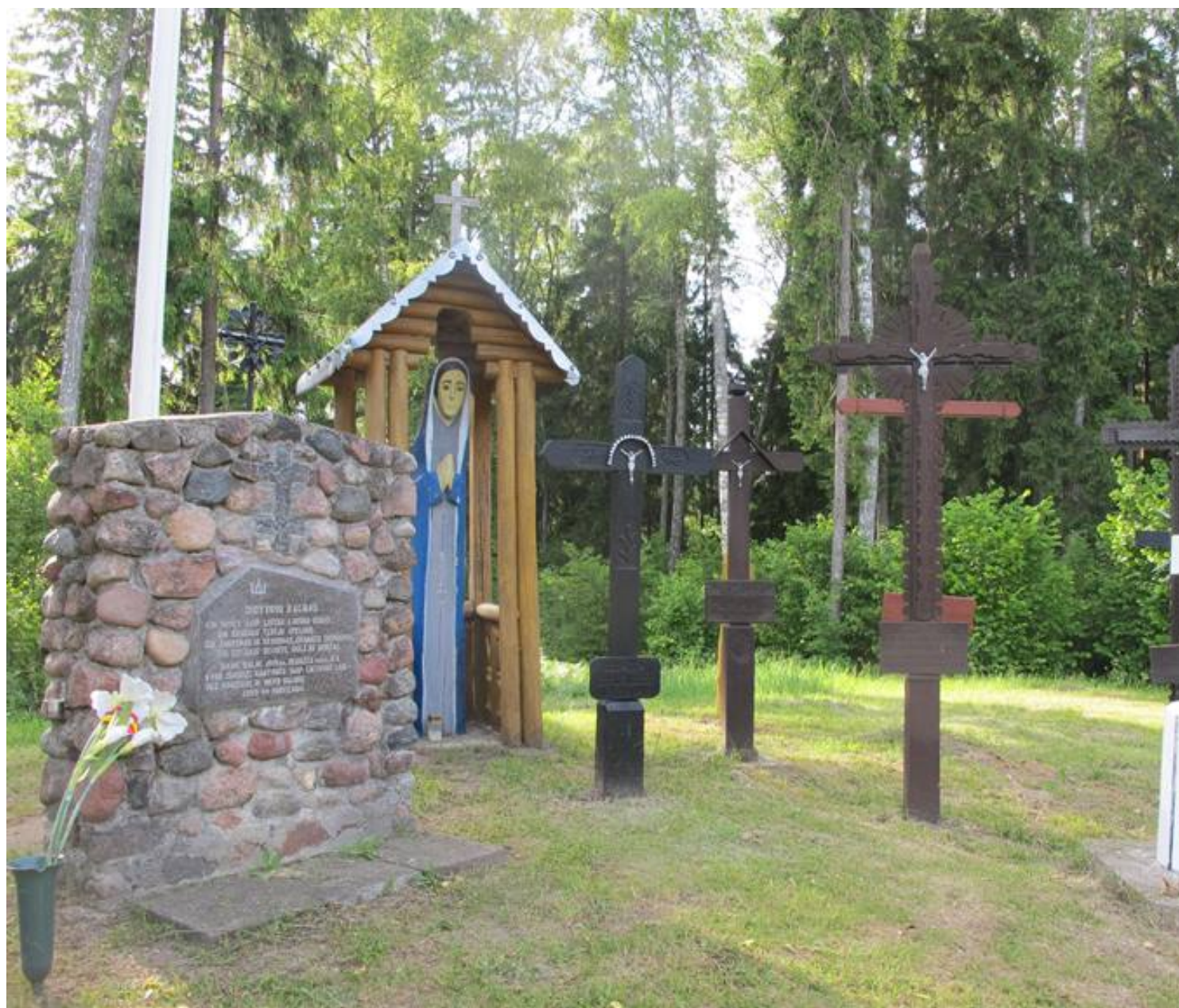
Liucija Valaitytė

Nuotr.: turistų susitikimas Kalniškėje su partizanų ryšininke Aldona Vilutiene;